

Sygn. akt III AUa 107/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	Jolanta Hawryszko Urszula Iwanowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 17 września 2020 r. w S.

sprawy D. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i prawo do renty inwalidy wojskowego

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 2019 r., sygn. akt VI U 261/19

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Urszula Iwanowska	Barbara Białecka	Jolanta Hawryszko
-------------------	------------------	-------------------

Sygn. akt III AUa 107/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 13 czerwca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił D. B. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że orzeczeniem Komisji Lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 maja 2017 roku, ubezpieczony został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy do 30.06.2018r. przy czym orzecznik ustalił, że całkowita niezdolność do pracy istnieje od 12.06.2018r., co oznacza, że niezdolność do pracy nie powstała w czasie ubezpieczenia, ani w ciągu 18 miesięcy od jego ustania, bowiem ostatnie ubezpieczenie przed dniem powstania niezdolności do pracy ustało w dniu 30.06.2001r.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony, domagając się przyznania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Podniósł, że niezdolność do pracy skarżącego powstała w wyniku odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie od 1 lutego 2002r. do 4 marca 2005r., a więc w czasie ubezpieczenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując dotychczasową argumentację.

Decyzją z dnia 21 lutego 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu prawa do renty inwalidy wojskowego. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że orzeczeniem z dnia 14.02.2019r. Komisja Lekarska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustaliła, że całkowita niezdolność do pracy powstała w dniu 12.06.2003r., nie pozostaje jednak w związku ze służbą wojskową i nie powstała w trakcie tej służby.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony, domagając się przyznania mu prawa do renty inwalidy wojskowego, podnosząc, że niezdolność do pracy powstała w wyniku odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie od 1 lutego 2002r. do 4 marca 2005r. Skarżący dodał, że służbę wojskową rozpoczął w 2002 r. i wtedy komisja wojskowa stwierdziła, że jest on zdolny do pracy w służbie wojskowej, jednakże w trakcie trwania służby wojskowej rozpoznano u niego wiele schorzeń m.in. fobię społeczną, a ostatecznie schizofrenię, która zdaniem strony powstała w związku ze służbą, tak samo jak i pozostałe schorzenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując dotychczasową argumentację.

Postanowieniem z dnia 22 maja 2019 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie połączył sprawy z odwołań od ww. decyzji do wspólnego rozpoznania i wyrokowania.

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania.

Poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne i rozważania prawne znajdują się na k. 216 – 224 akt sprawy.

W wywiezionej od powyższego wyroku apelacji ubezpieczony zarzucił zaskarżonemu rozstrzygnięciu naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, tj.:

- art. 235² § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych ubezpiezonego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań zawnioskowanych świadków, celem udowodnienia, iż niezdolność do pracy powstała w związku ze służbą wojskową i powstała w trakcie wykonywania tej służby, a w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że stan zdrowia ubezpiezonego nie ma jakiegokolwiek związku ze służbą wojskową;

- art. 233 k.p.c. poprzez wadliwą i wybiórczą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na uznaniu, że choroba ubezpiezonego wywołana została uprzednim przyjmowaniem narkotyków, nie zaś służbą wojskową.

Mając na uwadze powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę rozstrzygnięcia poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidy wojskowego oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpiezonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych. Ewentualnie apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona o tyle, że doprowadziła do uchylecia wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

Odwołujący konsekwentnie domagał się przyznania mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jak również prawa do renty inwalidy wojskowego. D. B. w treści wywiedzionej apelacji podnosił, że jego stan zdrowia pogorszył się wskutek odbywania służby. W 2003 r. ubezpieczony był zdolny do służby wojskowej, stwierdzono u niego wyłącznie pokrzywkę przewlekłą, a stan jego zdrowia umożliwiał odbycie zasadniczej służby wojskowej. Natomiast w trakcie trwania służby wojskowej stwierdzono u ubezpieczonego trudności adaptacyjne, dezorientację, lęki, niechęć do nowego środowiska, zauważono zaburzenia snu przejawiające się bezsennością. Nadto apelujący nie zgodził się z twierdzeniem biegłej, że stwierdzona u niego choroba miała związek z zażywaniem przez niego narkotyków.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że ubezpieczony w okresie od 1 lutego 2005 roku do 4 marca 2005 r. odbywał czynną służbę wojskową. Wcześniej podejmował zatrudnienie w okresach od 1.01.1999 r. do 31.07.1999 r. oraz od 1.09.1999 r. do 30.06.2001 r.

Orzeczeniem z dnia 7 stycznia 2003 r. ubezpieczony został uznany za zdolnego do służby wojskowej, natomiast orzeczeniem z dnia 14 lutego 2005 roku został uznany za czasowo niezdolnego do pełnienia służby wojskowej. U ubezpieczonego rozpoznano reakcje adaptacyjno – depresyjne oraz osobowość nieprawidłową. Ze względu na stan zdrowia ubezpieczony został zwolniony z czynnej służby wojskowej z dniem 4 marca 2005 roku.

W październiku 2006 r. ubezpieczony był hospitalizowany w związku z rozpoznanym u niego zespołem paranoidalnym.

Lekarz Orzecznik ZUS w dniu 25 maja 2017 r. rozpoznając u ubezpieczonego schizofrenię paranoidalną stwierdził, że D. B. jest całkowicie niezdolny do pracy do 30.06.2018 r., a datę powstania całkowitej niezdolności do pracy określił na 12.06.2003 r.

Natomiast w wyniku rozpoznania wniosku ubezpieczonego o przyznanie renty inwalidy wojskowego, Lekarz Orzecznik w dniu 4 stycznia 2019 r. również rozpoznał u ubezpieczonego schizofrenię paranoidalną, uznał ubezpieczonego za osobę całkowicie niezdolną do pracy do 30.09.2021 r., a datę niezdolności do pracy określił na 12.06.2003 r. Jednocześnie stwierdził, że całkowita niezdolność do pracy nie pozostaje w związku ze służbą wojskową i nie powstała w czasie trwania tej służby.

Powyższe ma istotne znaczenie w sprawie, bowiem Sąd Okręgowy, po pierwsze, zaniechał w ogóle zbadania tego, czy przed datą 12.06.2003 r. ubezpieczony był osobą częściowo niezdolną do pracy, a jeśli tak, to od kiedy ta częściowa niezdolność do pracy istnieje. Wskazać bowiem należy, że zgodnie z treścią art. 58 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U.2020.53 j.t.) warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 1 rok - jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat.

Ubezpieczony urodził się (...), a zatem do ukończenia 20 roku życia legitymował się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym ponad 1 rok. Odmawiając ubezpieczonemu przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy organ rentowy wskazywał, że w jego ocenie ubezpieczony nie spełnił jednej z przesłanek ustawowych określonych w art. 57 ustawy emerytalnej, tj. niezdolność do pracy nie powstała u D. B. w okresie ubezpieczenia, ani po upływie 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia. Materiał zgromadzony w aktach niniejszej sprawy nie pozwala uznać tego twierdzenia za słuszne.

Sąd Odwoławczy doszedł także do przekonania, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na ocenę tego, czy ubezpieczony spełnił przesłanki niezbędne do przyznania mu prawa do drugiego z wnioskowanych świadczeń, tj. renty inwalidy wojskowego. Przede wszystkim sporządzona w sprawie opinia biegłej (główna i uzupełniająca) nie odpowiada na wszystkie pytania określone też dowodową zakreśloną przez Sąd I instancji.

Wskazać należy, że podstawę prawną przyznania wnioskowanego świadczenia stanowią przepisy ustawy z 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Zgodnie z art. 30 ust. 1 tej ustawy, inwalidą wojskowym jest żołnierz niezawodowy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, który został zaliczony do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa powstałego: 1) w czasie odbywania czynnej służby wojskowej w okresie pokoju; 2) w ciągu 3 lat od zwolnienia z tej służby, jeżeli inwalidztwo to jest następstwem chorób powstałych lub urazów doznanych w czasie odbywania służby wojskowej. Nie uważa się za inwalidę wojskowego żołnierza zwolnionego z czynnej służby wojskowej podczas pierwszych 6 tygodni jej odbywania z powodu choroby, która powstała niewątpliwie przed stawieniem się żołnierza do służby wojskowej i nie uległa pogorszeniu wskutek tej służby (ust. 2).

Artykuł 31 ustawy stanowi, że w zależności od przyczyny powstania inwalidztwo może pozostawać w związku ze służbą wojskową albo bez związku z tą służbą. Stosownie do art. 32 ust. 1 za inwalidztwo pozostające w związku ze służbą wojskową uważa się inwalidztwo, które powstało na skutek:

- 1) wypadku pozostającego w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej w rozumieniu przepisów o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową;
- 2) chorób zakaźnych panujących w miejscu służbowego pobytu żołnierza;
- 3) chorób powstałych w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej;
- 4) istotnego pogorszenia stanów chorobowych w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej.

Zgodnie zaś z art. 33, inwalidztwo nie pozostaje w związku ze służbą wojskową, jeżeli: 1) powstało z innych przyczyn niż określone w art. 32; 2) jest następstwem wypadku lub choroby, których wyłączną przyczyną było udowodnione przez jednostkę wojskową umyślne lub rażąco niedbałe działanie albo zaniedbanie żołnierza naruszające obowiązujące przepisy lub rozkazy, jeżeli jego przełożeni zapewnili warunki odpowiadające tym przepisom i sprawowali we właściwy sposób nadzór nad ich przestrzeganiem, a żołnierz posiadał potrzebne umiejętności do wykonywania określonych czynności i był należycie przeszkolony w zakresie znajomości tych przepisów; 3) jest następstwem wypadku, do którego w znacznym stopniu przyczynił się sam żołnierz będąc w stanie nietrzeźwym; 4) zranienie, kontuzja i inne obrażenia lub choroba zostały spowodowane przez żołnierza rozmyślnie.

Apelujący podniósł, że wyrok jest błędny w związku z niedostatecznie uzasadnioną opinią biegłej sądowej. W zarzutach do sporządzonej opinii ubezpieczony nadto wskazywał, że jego lekarz prowadzący wskazywał już w swojej dokumentacji, że D. B. chorował na fobię społeczną jeszcze przed przyjęciem do wojska. A zatem w ocenie ubezpieczonego, w związku ze służbą doszło do powstania objawów schizofrenii. Przyjmowanie narkotyków, jak twierdzi apelujący, nie miało żadnego związku ze schorzeniami ubezpieczonego, bowiem choroba powstała przed ich zażywaniem. Powstanie choroby spowodowały czynniki stresowe. Dodatkowo, po wyjściu z wojska u ubezpieczonego stwierdzono depresję, co miało ścisły związek ze służbą wojskową.

Sąd Odwoławczy zauważa, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w tym w szczególności sporządzona opinia biegłej psychiatrii, co prawda wskazuje, iż odwołujący jest osobą całkowicie niezdolną do pracy na skutek stwierdzonej u niego schizofrenii paranoidalnej, jednakże nie wyjaśnia rozbieżności wynikających z daty uznania ubezpieczonego za całkowicie niezdolnego do pracy przez Lekarza Orzecznika (12.06.2003 r.), a datą wskazaną przez biegłą sądową (październik 2006 r.). Tym bardziej, iż biegła w opinii wskazała, iż nie wnosi zastrzeżeń do orzeczenia Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 14 lutego 2019 r., w którym jako datę niezdolności do pracy wskazano dzień 12.06.2003 r.

Mając na uwadze treść ust. 2 art. 30 cytowanej wyżej ustawy oraz fakt, że ubezpieczony został zwolniony ze służby wojskowej podczas pierwszych 6 tygodni jej odbywania, należało ustalić, czy zwolnienie nastąpiło z powodu choroby, która powstała niewątpliwie przed służbą i nie uległa pogorszeniu wskutek tej służby.

Powołana w sprawie biegła uznała, że rozpoznana u odwołującego choroba- schizofrenia paranoidalna została rozpoznana w październiku 2006 r., czyli po zakończeniu służby wojskowej, a zatem nie istnieje związek pomiędzy chorobą psychiczną ubezpieczonego a służbą wojskową. Jednocześnie biegła uznała, że rozpoznawane u ubezpieczonego od 12.06.2003 r. objawy lękowe i fobia społeczna nie powodują całkowitej niezdolności do pracy.

Jednakże Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że nie te schorzenia były podstawą zwolnienia ze służby wojskowej.

Przypomnieć należy, że orzeczeniem z dnia 14 lutego 2005 roku Wojskowa Komisja Lekarska uznała ubezpieczonego za czasowo niezdolnego do pełnienia służby wojskowej. U ubezpieczonego rozpoznano reakcje adaptacyjno – depresyjne oraz osobowość nieprawidłową. Ze względu na stan zdrowia ubezpieczony został zwolniony z czynnej służby wojskowej z dniem 4 marca 2005 roku.

Nie ma jednoznacznych ustaleń Sądu I instancji, że rozpoznana wyżej choroba powstała niewątpliwie przed służbą i nie uległa pogorszeniu wskutek tej służby.

Należy mieć również na uwadze, że D. B., rozpoczął służbę wojskową jako zdrowy mężczyzna z kategorią A, a zakończył ją z uwagi na zły stan zdrowia.

Sąd Odwoławczy podkreśla, że o uprawnieniu do tego świadczenia nie przesądza sam fakt, iż do pogorszenia stanu zdrowia na tle schorzenia samoistnego doszło w trakcie odbywania służby wojskowej, ale to, że owo pogorszenie związane jest ze szczególnymi warunkami i właściwościami służby (wskutek tej służby).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy powinien poprzez dowód z opinii innego biegłego lekarza psychiatry ustalić, czy choroba będąca powodem zwolnienia ze służby powstała niewątpliwie przed służbą i nie uległa pogorszeniu wskutek tej służby. Sąd I instancji winien również mieć na względzie, iż ubezpieczony przy poborze do służby został uznany za zdolnego do jej pełnienia (kat. A). Następnie w trakcie służby został zwolniony z jej odbywania z powodu złego stanu zdrowia.

Dopiero w dalszej kolejności, w przypadku pozytywnych dla ubezpieczonego ustaleń, można badać związek inwalidztwa ze służbą wojskową.

Rolą Sądu Okręgowego przy ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie spełnienia przez ubezpieczonego przesłanek przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, będzie natomiast ustalenie, czy przed datą 12.06.2003 r. istniały podstawy do uznania ubezpieczonego za osobę częściowo niezdolną do pracy. Przy czym Sąd I instancji winien uwzględnić to, że ostatnie zatrudnienie ubezpieczonego ustalało z dniem 30 czerwca 2001 r. W tej sytuacji częściowa niezdolność do pracy musiałaby powstać przed upływem 18 miesięcy od ostatniego zatrudnienia, tj. przed końcem grudnia 2002 r. Ubezpieczony przez Lekarza Orzecznika ZUS został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy od dnia 12 czerwca 2003 r. Okoliczność ta nie wyklucza zatem tego, że już we wcześniejszym okresie u ubezpieczonego stopień nasilenia występujących schorzeń mógł uzasadniać uznanie go za osobę częściowo niezdolną do pracy.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę, z uwagi na fakt, że nie rozpoznano istoty sprawy, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej(art. 108 § 2 k.p.c.).

Urszula Iwanowska	Barbara Białecka	Jolanta Hawryszko
-------------------	------------------	-------------------